

ha i Store Vildmose fordeler sig med ca. 4,000 ha under Stamhuset Birkelse, hvoraf, som foran bemærket, 2,200 ha er bortforpagtet til Aktieselskabet „Vildmoserne“, og ca. 1,000 ha tilhører ca. 60 mindre Lodsejere i Aalborg Amt, særlig i Mosens sydøstlige Del, medens de 5,500 ha i Lille Vildmose, der udgør eet Matrikuls-Nummer, henhører under Grevskabet Lindenberg; 2,200 ha heraf er, som alt sagt, bortforpagtet til ovennævnte Selskab.

De i Forslagets § 4 til Dækning af Udgifterne ved de i § 3 omhandlede forberedende Arbejders Gennemførelse er anslaaede saaledes:

1. Afvanding af Mosernes Overflade	150,000 Kr.
2. Planering af Læggepladser for Tørv	160,000 —
3. Anlæg af Kanaler og Færd-selsveje	300,000 —
4. Opførelse af Barakker.....	100,000 —
5. Anskaffelse af Tipvogne, Redskaber, Apparater og Instrumenter samt uforudsete Udgifter	60,000 —
	<u>I alt 770,000 Kr.</u>

Til de enkelte Poster bemærkes følgende:

ad 1. Afvandingen, der maa foretages snarest og foreløbig tænkes udstrakt over et Areal af 5,000 ha og foretaget ved Grøfter med 100 Meters indbyrdes Afstand og $1\frac{1}{2}$ Meters Dybde, vil koste ca. 25 Kr. pr. ha, hvortil kommer ca. 5 Kr. pr. ha for Hovedgrøfter, altsaa i alt 30 Kr. pr. ha.

ad 2. Planering maa finde Sted overalt, hvor Mosens Overflade skal bruges som Læggeplads for Tørv. Da en saadan Plads først er fuldt brugbar et Aar efter Planeringen og bliver bedre med Aarene, maa denne Planering foretages straks, samtidig med Mosens Afvanding, paa en Række forskellige Steder, hvor Tørven kan ventes oplagt. Dette Arbejde kan udføres af Folk, som er mindre øvede i andet Jordarbejde. Der maa paaregnes et samlet Areal af i alt ca. 2,000 ha at planere, og Udgifterne hertil er anslaaede til 80 Kr. pr. ha.

ad 3. Saa vidt det for Tiden er muligt at overse Sagen, vil der ved begge

Moser tilsammen blive Brug for mindst 10 Kilometer Kanaler, der anlægges som An-grebslinier for Tørveproduktionen og som Transportveje for Pramme. Det forudsættes, at Tørvemassen paa Kanalernes Plads udnyttes til Brændsel; den opgravede Fyld benyttes til Vejanlæg langs Kanalerne og til Planering af Læggeplads for Æltetørv. Beregnet fra den afgravede Moses Overflade vil Kanalerne antagelig koste ca. 10 Kr. pr. løbende Meter, altsaa i alt 100,000 Kr. Desuden maa der paaregnes ca. 20 Kilometer Sporbane til Transport af Materialier ind i Mosen og til Udkørsel af Tørv. Det forudsættes, at der kan træffes en Ordning med de bestaaende og projekterede private Sporbaner i Mosernes Opland (jvf. Bilag II og III), saaledes at Anskaffelse af Lokomotiver kan undgaas. Banerne vil da formentlig kunne anlægges for ca. 10,000 Kr. pr. Kilometer, altsaa i alt 200,000 Kr. Saafremt Spor maatte kunne stilles til Raadighed fra Hedeselskabet, vil dette Beløb selvfølgelig kunne væsentlig nedsættes eller helt udgaa.

ad 4. Der regnes med, at en væsentlig Del af Arbejderne kan finde Husly i Gaarde og Huse i Mosens Omkreds, saaledes at der kun behøver at anskaffes Barakker til ca. 1,000 Arbejdere, fordelte i 4 Lejre à 250 Mand i hver. Den Mulighed er formentlig ikke udelukket, at Krigsministeriet kunde stille en Del Materiel og Arbejdskraft til Raadighed til Opførelse af disse Barakker. Udgifterne hertil anslaaes dog, bortset herfra, til ca. 100 Kr. pr. Mand.

Til de første tekniske Forundersøgelser, Boringer, Opmaalinger og Nivellementer samt til Planlægning og Ledelse af Arbejdet skønnes der at ville medgaa ca. 10 pCt. af den samlede Arbejdssum, altsaa i alt 80,000 Kr., som særskilt anført i Forslagets § 4. Heri er medregnet Udgifterne ved Administration af Foretagendet, der tilligemed det nødvendige Tilsyn med Arbejdernes Udførelse tænkes forestaaet paa Ministeriets Vegne af Statens Planteavl-udvalg, bistaaet af sagkyndige paa de paagældende Omraader. Og Planteavl-sudvalget har erklæret sig villigt til at ville paatage sig den paagældende Administration og Kontrol som et Led i Administrationen af Statens Grundforbedringsarbejder.